

Tą vakarą sugrįžusi į namus ji užsirakino duris, nors kieme buvo įprasta vieniems pas kitus vaikščioti neskambinus. Lagaminą pastatė atokiau nuo langų, švarkelį pakabino koridoriaus drabužinėje ir, sekundėlę sudvejojusi, užstūmė veidrodinę sieną. Iš pirmo žvilgsnio kambariai atrodė tvarkingi, išsiurbti, daiktai savose vietose – nieko neprikiši. Tik svetainėje tvyrojo kažkioks svetimasis kvapas, tartum kas būtų praėjęs smirdančiomis kojiniųėmis. Galbūt kitomis aplinkybėmis tai būtų sužadinę įtarumą, bet dabar buvo perdėm pavargusi. Po kelionių mėgdavo daiktus išsikrauti tuojau pat, kad miegas būtų ramesnis, bet šį kartą lagaminą paliko koridoriuje. Svetainėje nejudama šviesos nuėjo į virtuvę vandens. Laikydama stiklinę žiūrėjo į kieme tirštėjančias sutemas ir raudoną rugpjūčio dangų, o mintimis jau ieškojo šviežių rankšluosčių. Ligi vonios nueiti nespėjo: staiga į namus šoko žviegiantis durų skambutis – iš netikėtumo ji skaudžiai sukėlėjo kaklą.

Ant laiptų stovėjo kaimynas. Jo buto langai ir durys išėjo į gatvę, ne į kiemą kaip visų kitų, todėl už akių jį vadindavo Kampiniu. Į vasarinius kaimynų pasisėdėjimus būdavo kviečiamas labiau iš mandagumo. Turbūt ir pats nesijautė esąs kaimynas: dažniausiai vakarėlius prastovėdavo nebylus prie kepsninės ir tik iškepęs visus mėsgalius, jau visiškai girtas, prisėsdavo prie bendro stalo ir nesi- klausydamas kitų prakalbdavo apie pasaulio neteisybes. Kalbėdavo su tokiu užsidegimu, jog priminė ir nuo skriaudų pavargusią auką, ir pavojingą agresorių. Kuncė laikė Kampinį durniumi, Gerlinda buvo pernelyg išdidi parodyt, ką galvoja apie tokius tipus, o Šlosienės ir jos sugyventinio nuomonė niekam nerūpėjo. Sutemus, kai stalas būdavo nukraustytas, nuvalytas ir paliktas nakčiai nudžiūti, Kampinis pakildavo geležiniais laiptais pas Šlosienę, o po valandos, kai kiemas ruošdavosi miegoti, girdėdavai, kaip jiedu su Šlosienės sugyventiniu girti sėda prie lauko stalo ir ligi išnaktų keikiasi. Nebuvo jokio paaiškinimo, kodėl dabar jis turėtų skambinti į šių namų duris. Juolab dukart.

Ji išlindo lyg chalatu prisidengusi mieguistumu: O, sveiki, labas vakaras. Kaip visada, stengėsi pasirodyti esanti mandagi, bet jos ranka lyg užtvara įsikibo durų rankenos.

– Nėpyk, kad taip vėlai, – prakalbo Kampinis ir ji išsyk pajuto alkoholio kvėpsnį. – Pamačiau pro langą taksi, galvoju, gal pas mane, ar ką. A netruk dau? Gal pavargus, kai su tokiais lagaminais?

– Ne, viskas gerai, – atsakė ji. – Ruošiausi nakčiai, bet...

– Poslušai, sosedka, – pertraukė Kampinis, – noriu su tavim rimtai pašnekėt. Bet gal geriau viduj? Nesinori čia visiems ant akių.

Turbūt jos sumišimas buvo matyti net girtomis akimis, todėl Kampinis puolė raminti:

– Neboisia, neboisia, neužgaišins tavęs kaimynas. Keli žodžiai ir labanakt. O tai paskui vėl išvažiuosi, nebus kada pakalbėt.

Gal iš girtumo, gal iš nekantrumo Kampinis mažumėlę pasviro priekin, bet jai pasirodė, kad žingtelėjo laipteliu aukštyn, ir ji nevalingai paleido rankeną – išsyk suprato, jog dabar neišvengiamai reikės įsileist šitą tipą vidun.

– Tai viena? – paklausė iš koridoriaus dairydamasis po svetainę.

– Ne, ne, – pamelavo ji. – Sūnus netrukus turėtų grįžti. Oi ne, batų prašau nesiaukit.

Ji neabejotinai pastebėjo Kampinio paliktus žemėtus pėdsakus, bet žmogų su batais išprašyti lengviau. Tas nesiskubindamas apėjo namus nelyginant buto pirkėjas, bet nesusidomėjo nei ant židinio palikta spausdinimo mašinėle, nei didžiulių geltonu Ligininės tilto paveikslu, kabančiu palei visą svetainės stalo ilgį, kaip tik ten, kur jis nekviestas ir prisėdo.

– Matai, kaip pas tave gražu, – nusistebėjo jis; jai tai buvo nemalonu. – Aukštos lubos, šviesu. O tai klausyk, gal prisėsi, pakalbėsime normaliai, ko ten stovėt koridoriuj? Turi arbatos ar ko nors stipriau?

Susitvardžiusi ji nuėjo virtuvėn.

– Turiu dilgėlių, melisų, gauromečio, – garsiai vardino atidariusi arbatos spintelę. – Tik žiūriu, kad viskas labai jau sudžiūvę, nebus jokio skonio.

– Tiks kaip yra, – atsiliepė Kampinis. – Padaryk dilgėlių, sako, vyrams mačija.

Kurį laiką ji stovėjo pasislėpusi kaistančio virdulio švokštyme. Pavargusiu žvilgsniu nuklydo kieman. Kaip tyčia, iš savo namų išėjo Kuncė: tarpduryje prisidėgęs cigaretę, po pažasčia pasikišęs kažkią lentas, nupėdino kiemo takeliu dirbtuvės link. Pajutusi išsigelbėjimo viltį, ji tuojau įjungė virtuvės šviesas – nors sutemose turėjo plykstelėti kaip švyturys, bet Kuncė buvo per daug susikūprinęs, kad ką nors pastebėtų. Ji užplikė puodelį dilgėlinės ir sugrįžo svetainėn nusiteikusi pasakyti, kad mielai skirs minutę kitą nekviestam svečiui, bet jau labai nori miego. Tačiau Kampinis netikėtai paėmė ją už rankos ir pakėlė apsiblaususį žvilgsnį.

– Bet sutarkim: kalba tik tarp mūsų, o paskiau jau žiūrėsime. Ko taip baugštai? Visai būsi nuo kaimynų atpratus.

Jis paleido ranką ir ji susmuko kėdėje prie stalo, riešu vis dar jausdama svetimus gniaužtus.

– Tai tu, kaimynka, man dabar pasakyk, – prakalbo Kampinis, – ar žino vokietyje, kas pasauly daros? Aišku, kad žino, vokiečiai pirmi į gatves išėjo, a ne taip?

Nors pats ir atsakė, nutilo laukdamas pritarimo.

– Taip, Vokietijoje daug apie tai kalbama, – atsakė ji.

– Daug kalba. Ir ką sako?

– Kad aš nesidomiu.

– O ar kalba, kas darosi čia, pas mus, už sienos?

– Kalba. Kažkiek tikrai kalba.

– Kažkiek kalba. Ir ką?

Ji nevalingai atsiduso.

– Žinokit, aš visai nesidomiu.

– Bet tu sakai: kalba, kalba. Tai reiškia, kažką girdėjai.

– Kalba, kad vyksta perversmas, kad žūsta žmonės.

Kampinis girtai sriūbtelėjo arbatos.

– Matai, nemcai kalba, kad perversmas. Ne karas, blet, o perversmas. O tau kaip atrodo?

– Man? – nustebo ji.

– Tu žmogus iš šitų kraštų, matęs pasaulio, matęs gyvenimo. Kaip tau atrodo? Perversmas vyksta ar karas?

Ji nujautė, jog dabar svarbu nuramint įsibrovėlių ir kuo skubiau išprašyti iš namų, todėl prabilo kaip galėdama draugiškiau:

– Kad, žinokit, politika manęs nedomina. Pasaulyje, net ir toj pačioj Vokietijoje, yra daug įdomesnių dalykų. O karas, perversmai – patikėkit, ne mano tema.

Jis nepatenkintas prunkštelėjo. Minutėlę tylėjo nunarinęs galvą lyg užmigęs, bet tuoj vėl prakalbo:

– Kad mums pašonėje žmones žudo, sakai, neįdomu. Kūnas ir kraujas, kaip tavo ir mano. Bet, matai, neįdomu. Nu gerai. O jeigu, dopustim, aš tau pasakyčiau, kad vyksta ne perversmas, kaip jums, nemicams, aiškina, o karas – nastojaščiaja vojna. Ką pasakytum? Irgi neįdomu?

– Patikėkit, aš nieko apie tai nesuprantu.

– Taip išeina, tu už karą?

Nors kasdienybėje ji išdrįsdavo atsikirsti, bet aplinkybės vertė atsakyt nuolankiai:

– Aš esu prieš bet kokį karą.

– Vo, būtent, aš tą ir norėjau iš tavęs išgirst. Aš irgi prieš karą. Užtat man ir įdomu. Gerai, o tada sakyk: mūsų valdžia prieš karą?

– Ką jūs, aš jau seniai čia negyvenu, nesu tiek įsi...

– Gyveni, negyveni, koks skirtumas. Grįžti, matai, giridi. Nemcų valdžia ne tiek ir geresnė, gali negalvot. O mano klausimas konkretus: ar galėtų mūsų valdžia karą sustabdyti? Ar galėtų įsikišt, paremt tuos, kas vaikus gina? Juk vaikus tenai priekabomis į lavonines veža. Tau ir vaikų lavonai neįdomu?

Ji lyg suvokė, kad reikėtų dabar pat atsistot ir išprašyti įsiaudrinusį svečią, bet lyg užhipnotizuota atsakė:

– Nežinau, ar kas nors gali sustabdyti karą.

– O tu nepagalvoji, kad jie specialiai nieko nedaro? Tegu rusas rusą žudo, tegu išsiskerdžia, ble, tegu atlaisvina žemes. Lietuviams,

lenkams, tiems patiems vokiečiams. Nepagalvoji? O juk čia nuo seno slavų žemės. Dar Kutuzovas čia atkeliavęs stačiatikius atrado. Riurikas, ar kas ten toks, iš šičia kilęs. Viskas seniausiai aprašyta, tik domėtis reikia. Ir dabar būtų kam paliudyti, kad šituose kraštuose rusas lietuviui nuo seno kaimynas, – gal dar ir paliudys. Ir ką – sakysi, jei tavo kieme kaimynai peiliais badytūsi, tu nieko nedarytum? Sėdėtum sudėjus rankas ir gandrąms švilpautum? Aš galvoju, kažką vis tiek darytum, bent policiją iškviestum, a ne taip? Nebent tau apsimokėtų – vo tada suprasčiau. Kaimynai išsipjau, o sklepas tau lieka.

– Nesvarbu, kas naudinga, policiją iškviesčiau bet koku atveju, – atsakė ji. Pagaliau įgavusi tvirtumo pridūrė: – Aš esu prieš bet kokį smurtą, man tai pats žemiausias lygis, bet jau norėčiau pailsėti.

Kampinis atsilošė ir, į rankas paėmęs puodelį, išsipopkojo į ją pažvalėjęs.

– Prieš bet kokį smurtą, sakai. Ką aš ir norėjau išgirst, – tarė patenkintas. – Dabar manęs rimtai paklausk, sosedka. Taip galvojančių yra ir daugiau. Daug daugiau. Ir nemislyk: pakankamai rimti žmonės, kaip ir pati. Su tokiais galima ne tik į rybalką, bet ir kažką rimtesnio nuveikt. Galvoju, kad pati supranti.

Jai pasirodė, kad svetainėje daros vėsu. Nesuprato, ką sako šitas žmogus, bet iš sąmokslininko tono suvokė, kad bėgti iš namų ir šauktis pagalbos nebūtų kvaila.

– Aš tau tiesiai pasakysiu, – kalbėjo Kampinis. – Žmonės pavargo. Juk supranta, kad juos durniais laiko. Jau gerklėj stovi visas tas pjudymas, kurstymas, gąsdinimas, ką sakyti, ko nesakyti, kuo tikėti, kuo netikėti. Kalėjime – ir ten žmogus prieš valdžią daugiau padaro nei mes. A neteisingai galvoju? Prigąsdino karais baubais ir tikisi, kad niekas nieko neklausinės. Bet aš tau dabar sakau: yra dar žmonių, ir tikrų žmonių, kurie ne tik klausimus ruošiasi kelti. Tu patikėk manimi, yra dar tokių.

Jis užsikniaubė stalą ir prabilo tylėliau:

– Ponomajesh? Nastojaščije liudi. Poverj mne, jest takije.

Ji priblokšta paklausė:

– Ką jūs kalbat?

Kampinis išsišiepė.

– Gal ir teisingai, ne laikas dabar tokioms kalboms. Jau visai su-temo, tau pamiegot reikia. Man tik šiaip buvo įdomu išgirst, ką tu apie viską galvoji.

– Jūs kažką ruošiat?

– Ruošiat, neruošiat. Tu geriau galvok, ar pati prisidėtum.

– Prie ko prisidėčiau?

– Ryšiais, visų pirma, ryšiais. Aš juk žinau, kad turi rimtų pažys-tamų. Man tavo sūnus sakė, kad vokietyne gerai įsikūrus. Galėtum nemcams paaiškinti, kas pas mus dedasi.

– Kokių dar ryšių? Aš tikrai nesuprantu, apie ką jūs kalbat.

– Tai aš ir sakau: ne laikas ir ne vieta. Bet žinok, kad yra planas.

– Koks planas?

Kampinis išsišiepė.

– Ko tu vis bauginiesi. Tu pirma pasigalvok, o tada kalbėsim.

– Aš nesuprantu, ko pas mane atėjot.

Jo veidu nuslydo šešėlis.

– Ką reiškia, ko atėjai? Atėjau kaip kaimynas, pasikalbėt, pasi-tart. Protingas žmogus, galvoju, paklausiu, pasiūlysiu. Prie ko dabar *ko atėjai?*

– Aš nesuprantu, kas čia vyksta.

Netikėtai jis prisilenkė per stalą prie jos ir pusbalsiu tarė:

– Nori prisidėt ar ne, va kas vyksta. Visokių yra minčių. Dopus-tim, būtų galima pradėt čia, vietoje, nuo savivaldybės.

Ji nebepajėgė suvokti jo žodžių prasmės, galėjo tik pakartoti, ką girdinti: savivaldybės.

– Čia pradžiai, – kalbėjo jis.

Pradžiai.

– O tada galvosim toliau.

Galvosim toliau.

– Planas yra, žmonių yra, bet reikia draugų, suprantanti?

Draugų. Jam reikia draugų.

– Ką – jūs ruošiatės užimt savivaldybę?

– Nu, nu, nu, klausyk, sakiau, kad dar ne laikas.

– Kam jums to reikia?

– Ne mums, o visiems. Mums visiems reikia pabaigt karą.

– Ruošiatės užimti mūsų savivaldybę, kad baigtumėt karą?

Nei jos klausime, nei mintyse pašaipos nebuvo, todėl ji nesu-prato, kodėl Kampinis staigiai pakilo iš vietos ir pervėrė ją įžeidimo išblaivintu žvilgsniu.

– Ponia labai gudri, blet, – išspjovė.

Ji spoksojo į Kampinį kaip į haliucinaciją.

– Mes dar pažiūrėsime, blet, kaip pasijuoksi, blet.

Ji norėjo pasiteisinti, paaiškinti, kad nesusikalbėjo, bet patam-siuose nekviestojo nugara atrodė taip grėsmingai, jog nenorėjo prie-jo liestis net žodžiais. Kampinis atsiskuto iš koridoriaus tamsos mesti paskutinį grasinimą:

– Aš pas tave dar sugrįšiu, poniute. Ir mes pažiūrėsime, blet, kas čia galvotas, o iš ko možno smeįatsa. O jei kam nors bent žodį iš-pletkinsi, tai, blet...

Jis nusispjovė ant jos grindų ir išeidamas taip smarkiai trenkė durimis, kad rodėsi – langų stiklai vis dar dreba, kai jo sukumpęs siluetas nuslinko kiemu Šlosienės laiptų link.

Kad greičiau išsivadėtų nekviestojo užneštas kvapas, tą vakarą ji atsikimšo butelį parsivežtinio vyno. Negalėjo negalvot apie padė-ties absurdiškumą: į namus įsiprašo girtuoklis, ima pasakot apie ke-tinimus užgrobti miestelio savivaldybę ir taip sustabdyti karą. O ji, užuot jį išprašiusi, sėdi sustingusi nelyginant priešais kamuolinį žai-bą. Balsu nusijuokė įsivaizdavusi, kaip šitai atrodytų iš šono. Ir ką ji sau galvojo? Juk jam protas pasimaišė. Reikėjo grūsti lauk tuojau pat, o jei būtų nenorėjęs išeit, tai į pagalbą pasikviesti Kuncę. Nors

nesijautė agresoriaus pažeminta, bet negalėjo nustoti galvot apie tai, ką derėjo sakyti. Miego nebenorėjo, todėl kliukino vyną ir basomis vaikščiojo po tamsius kambarius, pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal.

Bet tai koks neadekvatus tipas: čiupo už rankos, grasino sugrįžt. Ji ir dabar galėtų paskambint policijai, tegul aiškinasi, ką jis ruošiasi užvaldyti. Tegul išsiblaivęs atsako už savo veiksmus, tegul kaimynai sužino, kad jau visai prasigėrė. Turbūt dar ilgai būtų svarsčiusi, kaip viską paaiškint policijai, bet kieme išžiebė lempa. Per svetainę nutįsus nosferatiškiems šešėliams, ji atsargiai prisiartino prie lango: kiemas tuščias, kaimynų užuolaidos užtrauktos, tik Kuncės katė tupi ant šulinio dangčio – matyt, ta ir bus išjudinus šviesą. Aišku, katė, kas daugiau.

Padėjo taurę ant židinio, bet apsigalvojusi tuojau vėl paėmė ir klestelėjo ant sofos. Nejučia ėmė gaudyti net menkiausius garselius: kažkur kostelėjo, kažkur cinktelėjo, tiltas sudundėjo pravažiuavus mašinai. Ji kvėpavo lėtai, tarsi bijodama praleisti lemtingus žingsnius, lemtingą žvyro gurgždėjimą, po kurio sužviegtų durų skambutis. Kiemelyje vėl išžiebė šviesa. Ji pakilo nuo sofos pažiūrėt. Kuncė išėjo katės. Skubėdama atidaryti langą ji vos neišlaistė vyno.

– Nesimiega? – šuktelėjo išlindusi.

Kuncė pakėlė žvilgsnį. Prisidegė cigaretę ir neskubėdamas priėjo prie jos lango.

– Tai sugrįžai, – tarė.

– Visi kada nors turim sugrįžt. Gal išgersi su manimi vyno?

– Nenoriu. Eisiu gult. Šlosienę gali pasikviest, ten vėl baliai tralivaliai. Šūkauja visą vakarą.

Kuncės žodžiai trenkė kaip elektra.

– Vieni šūkauja? – paklausė ji.

Kuncei jos klausimas nenuskambėjo keistai, jis dairėsi katės.

– O tai dėl ko ginčijasi? – klausinėjo toliau.

– Maža dėl ko durniams ginčytis.

Kuncei prie kojų atbėgo katė. Jis užgesino cigaretę į žvyrą, nuorūką įsikišo kelnių kišenėn ir paėmė katę ant rankų.

– Tai gal dabar čia gyvensi? – paklausė.

– Kaip tik ir sugrįžau pagalvot, ką toliau noriu veikti. Mano namai, kaip žinai, visada buvo ir bus čia.

– O tai taviškis kur dėsisi? Į Klaipėdą?

Apie tai kalbėti jai buvo neįdomu, bet Kuncės klausimas sužadino viltį, kad vakaras dar gali būti saugus.

– Taigi užėik bent trumpam, – siūlė ji, – išgersim vyno, pakalbėsime. Kaip senais gerais laikais.

– Šįvakar tingiu, – atsakė Kuncė. – Langus užsidaryk. Ruskių durpynas vėl dega. Naktį vėjas pasisuks, nebus kuo kvėpuot.

Kuncei užtrenkus savas duris ir užgesus kiemo lempai, aplink įsiviešpatavo naktinė tyla. Ji įsitaisė svetainėje ant sofos ir sėdėjo lyg kažko laukdama. Nejaudė nei laiko, nei nuovargio, nieko negalvojo, nė nesistengė kabintis už minčių, kad neišbudintų baimės. Ji nebuvo baili, bet liko viena. Akistatoje su gyvulišku žiaurumu tai net blogiau už bekompromisę drąsą. Ją saugojo vien tamsa ir plonas stiklo sluoksnis. Tokią gilią naktį, tokioje chaoso viešpatystėje įstatymai atrodė plonesni už stiklą.

Kieme trinktelėjo durys. Šlosienės laiptais nubildėjo vyriški balsai. Skardūs, užkime, per daug girti, kad pritiltų naktyje. Cvaktelėjo žiebtuvėlis, kostelėjo, nusispjovė. *Blet nachui kūrva nachui* – kaip iš pistoleto tratėjo keiksmi. *Užmušti kūrva nachui, užmušt* – skriejo pro langus. Nors pakilti nuo sofos dabar pavojinga, nors gali kliudyti, nors gali pataikyti, bet ji atsistojo nelinkstančiais keliais. Nežiūrėdama pro langus į kiemą nuėjo atvert koridoriuje stovinčio lagamino. Išsitraukė drabužių, iškratė kuprinę, susidėjo viską, ko, rodėsi, gali prireikt kelyje. Lygiai taip pat be minčių, be jausmų atidarė žaidimų kambario langą ir išlipo į užnamio sodą, į degančių durpių kvapo prisotintą naktį, per šlapią ir vešlų žolyną, pro slyvas, pro kriaušes, pakrantės meldyną, į paliktą svetimą valtį. Į švinkstantį vandenį valtios dugne, į vidurį upės, į srovę, į krantą; numetusi irklus, palikusi valtį nepririštą, ji leidosi bėgti Uostadvario turgaus grindiniu.

Po pietų išlindusi saulė vangiai džiovino šlapius suoliukus, užtat dangų užliejo gražia mėlyne. Sėdėjom pakrantės restorane, gėrėme kavą. Ji prašė manęs savaitgalį pažiūrėti vaikus, privalėjo kažkur išskristi dėl darbo. Tikrai privalėjo, antraip nebūtų man skambinus. Ir kalbėjo maloniai kaip draugystės laikais, net pasakojo vieną tų savo buitinių istorijų: pusryčiams vaikams orkaitėje kepė bulves ir morkas, paskambino kažkas iš darbo, užsikalbėjo, maistą pamiršo, bet staiga užuodė degėsių kvapą – uždengusi telefoną puolė virtuvėn ir pamatė, kad bulvės ir morkos kepa kaip kepusios; tada atbėgo įsisiautėję vaikinai ir kamuoliais ėmė daužyti į orkaitę, šūkauti, ji nesusivaldžiusi ant jų užstaugė ir išsyk prisiminė, kad pašnekovas vis dar klausosi. Ji šitai pasakojo kaip juoką, dėl pašnekovo nesuko galvos. Tikrai nesuko, antraip šitai nesišypsotų. Jau buvau pamiršęs, kokia ji graži. Įsižiūrėjus vien į skruostus, jos veidas gali pasirodyti kaulėtas, bet kai atsiloši kėdėje ir žiūri jai į akis, supranti, kodėl į ją atsisuka kiekvienas pakrantės praeivis. Ji ir dėl to nesuko galvos. Kaip ir dėl degėsių kvapo, svarbu, kad nesudegė bulvės ir morkos. O kad dega rusų durpynas, sužinojo tik iš manęs. Nuoširdžiai žavėjaisi, kad ji nieko niekada nežino, nieko niekada nenugirsta, gyvena palaimingai lengvai. Užtat man dabar reikėjo grįžti į redakciją ir išburti vakarinį tekstą apie tą gaisrą. Kažką analitiško, kaip sakydavo Stasas.

Šiaip trečiadienius nesunku išsėdėti su tuščiu lapu: net jeigu Stasas ir paklausdavo, ką veikiu, pavartydavau pripaišytą sąsiuvinį ir atsakydavau, kad tikrinu kelias istorijas. Stasas buvo geras redaktorius. Jautė mano nusivažiavimą, bet niekada to neparodė. Mūsų redakcijai vadovavo palyginti neseniai: prieš tai dešimtmečius buvo pagrindinių konkurentų veidu, o kai ten prasidėjo nesąmonės, kai konkurentų savininkas galutinai išsikraustė iš proto, perėjo dirbti pas mus, – man atrodo, dėl šito jautėsi prasikaltęs prieš vietinius žurnalistus, kuriems keisti redakcijas atrodė nepriimtina. Gal todėl Stasas prie manęs ir nelindo – buvau senbuvis. Su juo turėjome nestiprų, bet savitą ryšį, kaip skirtingų frontų kareiviai, jau seniai supratę, kad nėra kuo didžiuotis. Nekaltinu Staso, kad davė rašyt apie gaisrą. Šitai per rytinį

susirinkimą pasiūlė ne jis, o išsičiustijęs debilas, kurį mintyse vadinau Redakcijos Didžiūnu. Anksčiau atrodydavo palyginti normalus, bet prasidėjęs karui ėmė kalbinti mieste žinomą psichoterapeutę apie tai, kaip įveikti karo sukeltas emocinės sveikatos problemas – nemigą, nemyžą, tingėjimą dirbti, – ir už tai per darbo balių gavo metų žurnalistui skirtus penkis šimtus eurų. Nuo tada po redakciją vaikščiojo lyg prie krūtinės prisispaudęs diplomą, o per rytinius susirinkimus ėmė siūlyti temas ne vien sau, bet ir kolegoms, nes jam kolegos – kaip šeima, redakcija – kaip antrieji namai, o gal net pirmieji, nes jo paties namai buvo kažkokio rajono kažkokiam kaime, kur per daug neprivažinėsi. *O ar mes nieko nerašysim apie šitą smarvę? Siaubas, nėra kuo kvėpuot.* Debilas. Gudresni iškart puolė pritarinėti, atseit, labai gera tema, reikia parašyt, tik gaila, kad jie kaip tik šiomis dienomis užsiverstę darbais. Stasas buvo priverstas atsisukt į mane. Iškart pasakiau, kad padarysiu, o mintyse ėmiau skaičiuoti, kiek ištempsiu nerašęs. Jei tekstą atiduočiau šiandieną, Stasas imtų galvot, kad mano gyvenimas klostosi tvarkingai. Jeigu rytoj – būtų nepatenkintas, bet nieko nesaikytų. Poryt jau būtų priverstas su manimi pakalbėt. Būčiau norėjęs parašyti tekstą šiandien, bet žinojau, kad pasisukiosiu aplink Staso stalą, pasivaidensiu, o tada pasislėpsiu pokalbių kambaryje laukdamas progos nemačiom ištrūkti namo: negalėjau susikaupti žinodamas, jog savaitgalį manęs laukia išbandymas su vaikais – ir dar jos namuose. Šįvakar tikrai reikėtų įsijungt kompą. Seniai nežaidžiau. Reikia atsipalaiduot, nusiramint, pagalvot.

Kokia ji graži, ypač tokį kvapnų birželį. Seniai man šitaip nesišypojo. Keista pagalvojus, kad niekada nepaklausiau, kas konkrečiai ją nuvylė. Man tai atrodė taip natūralu, tarsi visada būčiau žinojęs, kad anksčiau ar vėliau ji manimi nusivils. Ji niekada nesakė, kad nusivylė, – šito niekas niekada nesako. Tiesiog po truputį nustoja tavimi domėtis. Susitikus gatvėje dar sveikinasi, šypsosi, spaudžia ranką. Jie kažkur skuba, o tu stovi lyg prisirišęs prie medžio. Nė pats nežinai, kas čia per medis: mažas, liaunas, nė šešelio nemeta. Visi skuba ir mato, kad tu stovi vietoje. Anksčiau plaukei per audras, išstovėjai

bangavimus, o dabar – tiesiog stypsai prie kažkokio jobano medžio, negražaus, neįdomaus, net šuo čia nemyžtų. Visi paskubomis su tavimi atsisveikina ir nususuka, kaip nuo šuns gimus vaikui. Man tai atrodė natūralu. Aš laukiau, kada visi nuo manęs nususuks. Kaip ir kiekvienas vaikystėje su motina pykęsis vaikas, ėjau per gyvenimą įsitikinęs, jog po mirties aplinkiniai eis į dangų, o aš užsipisiu skastykloje – taip giliai, kad niekas niekada ligi manęs nenuskrolins. Kažin ar pats pajėgčiau nuskrolint ligi susimovimo pradžios. Daug patogiau galvot, kad viskas prasidėjo per karą. O kada karas? Prasideda.

Kitą dieną apie straipsnį niekas neklausė, nes iš pat ryto meras sukviėtė redakcijų vadovus į batalioną *dėl susiklosčiusios padėties*. Rūkykloje visi kalbėjo, kad tai bus susiję su rusų durpyno gaisru, bet po kelių valandų Stasas grįžo į redakciją keistai gyvybingas. Kurį laiką vaikščiojo po redakciją su telefonu, o baigęs kalbėti garsiai visiems pranešė turįs svarbių žinių. Jaudintis nėra ko, bet rytoj nuo ryto reikės kuo daugiau rankų. Jis taip ir neatskleidė, kas vyks, neva griežtai draudžiama prasižiot, bet po valandos net ir mane pasiekė kolegų žinutės, esą į miestą skubiai permetami papildomi kariuomenės daliniai, bus apribotas eismas centre ir uosto rajone. Niekas nežinojo, kas vyksta, todėl ligi vėlumos privačiomis žinutėmis siuntinėjo vieni kitiems neramias mintis. Vėlai vakare kažkokia mergina į mumbleką ištransliavo prieš valandą restorane girdėjusi prie gretimio stalo kalbant apie kariuomenės įvedimą: atseit, atsisukusi pamatė Stasą, kurį pažįsta nuo mokyklos laikų, dabar jis vadovauja miesto redakcijai, įtakingas žmogus, jiedu nėra draugai, nesisveikina, bet ji iškart pažino Stasą, garsiai pasakojanti, kad šiąnakt miestą užims kariuomenė, o centro gyventojus išvarys iš namų. Buvau nusikalęs nuo užsitęsusio nieko neveikimo ir minčių apie savaitgalį, tad man šitai pasirodė dar vienas dėmesio nevertas mumblekiškas triukšmas. Kai prasidėjo šita kvaila mada mumbleke atpasakoti nugirstų svetimų pokalbių nuotrupas, žmogus nebegali jaustis saugus. Prisime nu, prieš gerus metus vakare išgirdau kolegę į mumbleką tiesiogiai pasakojant bare ką tik sutikus dešimtos klasės buvusį ir jo naująją

sužadėtinę, girdi, pastaroji verta nuoširdžios užuojautos, nes bent jau dešimtoje klasėje jis buvęs nedėmesingas niekšas; tada maniau kolegę pergėrus, bet greitai paaiškėjo, jog mumblekui šitokie beprasmiškai pliurpalai patinka. Nors man irgi patikdavo klausytis tų nesąmonių ir galvoti, kad visi galutinai išprotėjom, bet šįvakar anksčiau atsigulčiau miegoti. Nė nespėjau telefone išsirinkti brunetės, kai paskambino iš redakcijos.

Atvykęs supratau, jog Stasas sukvietė visus, turinčius bent šiek tiek patirties, kad ir gyvenimiškos. Vieni siūlė jam viešai atsiprašyti, kiti – ką nors pareikšti. Komunikacijos specialistai ragino krizę kuo greičiau nuleisti ligi dugno, bet niekas nepasiūlė eiti miegoti ir nekreipti dėmesio į kažkokios mumblekerės pletkavojimą. Stasas marširuodamas po redakciją skambino merui, skambino ministro patarėjui, bandė juos įtikinti, kad leistų mūsų redakcijai paskelbti atvirą laišką, kuriame atsiprašytų visuomenės už neapdairumą ir detaliai paaiškintų apie būsimus rytojaus įvykius. Tuo Stasas man ir patiko – net smarkiai užneštas posūkyje bandė sugriebti ką nors redakcijai į kišenę. Ministerija griežtai uždraudė ką nors skelbti, meras griežtai pritarė. Bet vidurnaktį visas mumblekas niurnėjo balso žinutėmis iš lovos, girdi, *ką visa tai reiškia, kodėl mums nepaaiškina, kodėl aplink miestą telkiama kariuomenė, kas suteikė teisę žmones išvaryt iš namų*. Todėl netrukus ministerija paskelbė rengianti tiesioginę spaudos konferenciją iš bataliono aktų salės. Nenuostabu, jog į tokį jaudinamą svarbų įvykį pasisiūlė važiuoti Didžiūnas, tiesioginių transliacijų pažiba, bet įdomiausia, kad ir aš pasisiūliau paruošti tekstą iš vietos, – po to dar kurį laiką sėdėjau redakcijoje šiek tiek nustebę. Galbūt intuityviai pajutau, kad Stasui reikia palaikymo ir galiu nesunkiai atsipirkti už neparuoštą straipsnį apie durpyną.

Iš redakcijos išvažiavome operatoriaus mašina. Gatvės buvo tuščios, bet prie bataliono vartų iš tolo pamatėme sujudimą. Rankoves pasiraite kariškiai kalbino atvykusius žurnalistus, klausė, iš kokios redakcijos, prašė parodyti dokumentus ir įrangą. Didžiūnas atrodė susijaudinęs, vis kartojo operatoriui, jog būtų šalia, kad tik

ko nors nepažiopsotų. Karo nematęs, pagalvojau. Nesakau, kad aš matęs, bet mes, šiek tiek vyresni, matėme visa tai artinantis. Kai ėjome į mokyklą, karas vyko dykumose, kalnuose, kur griuvėsiai, rodėsi, patys dygsta iš nederlingų smėlynų. Ten buvo lankęsi nebent tarnavę arba filmavę, o mums, tada jauniems, tai buvo neįdomiausi kompiuterinių šaudyklių žemėlapiai. Karas artėjo per uolėtus kalnynus, per vynuogynus, rugių laukais, sovietiniais kaimais, duobėtais keliais, per išartas lygumas. Buvo keista per televiziją matyti tokius pačius daugiabučių rajonus, kokiuose užaugome mes, tik žaidimų aikštelėse vietoje sulūžusių metalinių sūpynių stovėdavo priešlėktuvinės gynybos sistemos. O tada pasileido kaukti sirenos, lėktuvai, raketos, kaip žemės drebėjimas griauančios posovietines sienas. Televizijų žemėlapiuose karo linijos slinko link mūsų greitai kaip internetinėje dokumentikoje. Jau nė patys nežinom, kiek metų gyvenam ir kvėpuojam karu, galvojam, planuojam, sapnuojame karą. Tik va tokius didžiūnus dar stebina, jog karas taip priartėjo. Per kelis žingsnius. Už vartų.

Kieme po bataliono administracijos pastato žibintu rūkė reporteriai. Regis, visi vietiniai, o tie keli biurokratai nematytais veidais greičiausiai bus iš tarnybų. Visos redakcijos šiąnakt atsiuntė veteranus, kurie ryte vis tiek nespės greitai suktis. Stovėjome tylūs, ligi pasirodant merui: tas įpuolė į rūkomojo šviesą lyg į sceną – su šviežio skutimosi kvapnumu, su popieriais, įmautėmis ir su atstove spaudai. Kažkieno paklaustas, kas vyksta, meras nė neapsidairęs pasileido pliurpt, tarsi nebūtų girdėjęs apie paslapčių įstatymą. Esama žinių, jog Kaliningrade, iš kur seniai nieko negirdėti dėl griežto ryšių blokavimo, prasidėję konfliktai tarp vietinių institucijų ir iš karo grįžusių veteranų. Guseve dešimtys kaukėtų ir lazdomis ginkluotų motošaulių susirinko ant merijos laiptų ir per garsiakalbį paskelbė atėję stabdyti valdžios beprotybės, siunčiant rusus į beprasmišką mirtį. Įsiveržę į pastatą jie netruko ant laiptų ištempti išsigandusį Gusevo merą. Tas, prie burnos prikišus garsiakalbį, bandė teisintis, atseit, vojenkomatai ne merijos žinioje, atseit, į karą siunčia centrinė

valdžia, bet jis šiandien pat Maskvai pranešiantis uždaręs Gusevo vojenkomatą ir nebeleisiantis į karą siųsti vietinių jaunuolių. Esama žinių apie panašius įvykius Sovetske, Černiachovske, Gvardeiske, žinoma apie regioninių kelių blokavimą, geležinkelio stočių užėmimus, sukilimus Kaliningrado gamylose. Rusų armija atsitraukė Pravdinsko ir Bagrationovsko kryptimi, be to, išlaikė Kaliningrado miestą ir, svarbiausia, uostą. Kadangi pas mus niekas tiksliai nežino, kas tie perversmininkai, bijant provokacijų nuo rytojaus visame lietuviškame pasienyje, taip pat ir Klaipėdoje, įvedama komendanto valanda. Viešąją tvarką prižiūrės kariškiai.

Įsikarščiavusio mero pasakojimą nutraukė atstovė spaudai, įspėjusi, kad atvyko ministerijos atstovai. Jiedviem nuskubėjus pasitikti svečių, pajutau nepaaiškinamą nusivylimą: negi tik tiek? Nesakau, kad norėčiau karo, bet tai reiškė, jog gyvenimas ir toliau nesikeis. Rūkykloje viena pagyvenusi žurnalistė lyg užkeikimą kartojo *Dieve Dieve, Dieve Dieve*, o mūsų operatorius, ilgais pirštais į toli mušdamas pelenus, tvirtino jau seniai visiems sakęs ateinant karą. Ir dabar niekas jo nesiklausė, parūkė ir nuslinko neapšviestu kareivinių kiemu į aktų salę.

Nešildomoje aidžioje patalpoje radome ant scenos stovintį ministerijos atstovą, kažką pasakojantį pirmose eilėse sėdintiems kariškiams. Kol nerangūs operatoriai išstatė kameras, o keli apsimiegoję rašytojai kompiuteriuose pasiruošė būsimos teksto šablonus, atrodo, kad spaudos konferencija bus mieguistai nuobodi. Tačiau įjungus mikrofoną ministerijos atstovas žurnalistų buvo apmėtytas piktais klausimais: *Kodėl ministerija slėpė Kaliningrade prasidėjus ginkluotą perversmą? Ar ministerija turi patikimų žinių apie sukilėlių tikslus? Ko imsis ministras? Ko imsis kariuomenės vadas? Ar padidėjo branduoliniu karo grėsmė?* Ministerijos atstovas, matyt, nepratęs prie tokio priešiško, išraudo kaip įkaitęs vamzdis. Greitomis išbėręs paruoštą kalbą ir nebežinodamas, ką dar pasakyti, ėmė žurnalistus raminti pasakodamas Kaliningrado srityje likus vien tik rusų pasieniečius ir artileristus, esą visi kiti daliniai – tankistai, šauliai, desantininkai,

netgi laivynas ir raketos – viskas išsiūsta į karą. Taip pat jis prasitarė esant įtarimų, kad pas mus gali būti rengiamos provokacijos, gadinama infrastruktūra, organizuojami protestai, neramumai, skleidžiamas visuomenę gąsdinantis melas. Iš ūmai suspaustų jo lūpų buvo galima suprasti, kad ministerijos atstovas pasakė per daug: reporteriai skubiai rašė, tarsi jiems nukritusį informacinį kąsnį galėtų atimti ant scenos skubiai užlipusi ministerijos viešųjų ryšių specialistė – jos kaktoje iššokusios gyslos išdavė, jog norėtų kariškiams įsakyti nieko neišleisti iš salės, kol nebus sunaikinti ministerijos atstovo prisišnekėjimo įkalčiai. Užtat jai labai patiko mūsų Didžiūno klausimas: *O kaip mes, piliečiai, galėtume prisidėti prie visuomenės ir valstybės saugumo?* Tai labai, labai geras pastebėjimas, kalbėjo ji, už saugumą esame atsakingi visi, todėl šiandieną visų sąmoningų piliečių prašoma viešintelio dalyko – ir toliau gyventi įprastą gyvenimą. Vadinasi, eiti į darbą, grįžti iš darbo, ligi vėlumos cackintis su vaikais, o pagaliau juos užmigdžius, prie ekranų ką nors atsikimšt, įkalti, užkąst kokių sūriukų ar čipsiukų. Ai, ir dar žmonių labai labai prašoma vakarais neiti į lauką. O į centrą ir prie uosto prašoma išvis neiti. Geriausia niekur nevaikščiot. Tai, išeina, du prašymai sąmoningiems piliečiams – šauiniai gyvent ir nevaikščiot.

Jiems nulipus nuo scenos, paprašėme salėje negesinti šviesų, kad galėtume vietoje pabaigti reportažus ir išsiųsti redakcijoms. Stasas buvo patenkintas, kad parašiau greičiau už kitus, o ir Didžiūno tiesioginė transliacija jam atrodė pati išsamiausia ir įdomiausia. Operatorius vis dar filmavo, kai priėjęs per petį tyliai jam pasakiau namo važiuosiantis taksi.

Naktis buvo maloniai gaivi, nuo pajūrio pušynų vėjas nešė anks-tyvos vasaros kvapus, taigi, nutariau eit pėsčiomis. Seniai šitaip nevaikščiojau. Naktį gatvės sakytum nusimeta chalata ir, nors viskas ne kartą matyta, nuogumas sujaudina. Eidamas pro visą parą dirbančią kebabinę pagalvojau, kad reikėtų nusiimti grynųjų, – neapsigalvoju net prie bankomato išvydęs besibūriuojant naktinius kandis. Kai atsi- stoju eilėje už vieno jų nugaros, kiti žiūrėjo į mane atvirai susidomėję.

– Davai greičiau, – vienas paragino tą prie bankomato, – žmogui pinigų reikia, o tu ten mergų ieškai.

Kiti nusižvengė. Jų gudrios šypsenos galėjo rodyti ir susidomėjimą, ir sadistišką susijaudinimą sutikus auką.

– Iš kur pareini? – prabilo tas pats. Laukė atsakymo plekšnodamas telefonu sau į kelį.

– Iš bataliono, – atsakiau ir pridėjau: – Kariuomenė pranešė, kad nuo rytojaus uždarys miestą.

Dabar jie tikrai susidomėjo: net tas prie bankomato, glemždamas pinigus į kišenę, atsisuko pažiūrėti.

– Ai čia tu, – nustebo išvydęs mane.

Iškart pažinau Kiešą. Buvom klasiokais ligi devintos, o paskui jis kažkur dingo, nė nežinau, mokėsi ar turėjo kitų reikalų. Draugai nebuvom, bet sveikindavomės. Jis buvo palyginti geranoriškas banditėlis, mokėjo palaikyt kalbą. Mane draugeliams pristatė kaip buvusį klasės chudožniką. Jaučiau Kiešos užsidegimą pabendraut: žiūrėjo į mane, lyg būčiau atklydęs iš tolimos praeities, kai gyvenimas dar atrodė neišsemiamas, – bet kitiems rūpėjo tiktai kariuomenė. Po kelių minučių kamantinėjimo sugebėjau juos įtikinti, kad miestą tikrai uždarys, ir palyginti greitai, greičiau nei po dvylikos valandų, todėl nususukę nuo manęs jie ėmė viens kitą įtikinėt, atseit, reikia tuojau pat važiuoti į sodus ir pasiimt atsargų, o tai paskui neaišku, kaip bus. Supratau juos ir anksčiau dėl to ginčijusis, bet dabar nesunkiai laimėjo siūlantysis kviesti taksi. Vos spėjau nusiimt pinigų, o jie jau sėdo į ką tik privažiavusią mašiną.

– Gal rastumėt pasidalint? – išgirdau save klausiantį.

Žolės nerūčiau dvejus metus, bet jaučiausi nerūkęs dešimtmetį: nuo to laiko, kai gimus vaikams prie namų kompo prisėsdavau vien apmokėt sąskaitų, kai draugus pakeitė jos tėvai, o pasvarstymus, ką vakare nuveikus, – savigaila, kad nieko niekada nebenuveiksiu. Dabar atrodo, kad smagiai parūkydavau nebent tais laikais, kai visi gyvenome Uostadvaryje, kai sutemus leisdavomės eiti šeštadienio kelią, pro ligoninę, pro lavoninę, į griūvantį stadioną, į Šyšos salą, per senąjį

geležinkelio tiltą, į apleistą melioracijos bazę. Kartais dėl įdomumo apsisiekdavom striukėm, kartais užsilipdavom ant Ligoninės tilto konstrukcijų, kartais uoste pasivogę valtį irstydavomės stingstančio ledinio vandens košėje. Vieną naktį virvėmis surišome draugo mašinos bagažinę ir valytuvus, kad juos įjungus dangtis plasnotų, – tada atvažiavo policija, bet nieko nesakė, jiems irgi pasirodė juokinga. Kažin ar po vaiko gimimo kada nors šitaip žvengiau. Jau neprisimeinu, kada jaučiausi pridengtas nakties, laukinis ir laisvas, nesuvaržytas taisyklių ir normų. Dabar suėmė toks stiprus troškimas šokti iš tos liūdnos kasdienybės traukinio ir nepažįstamoje stotyje patirti kažką netikėto. Turbūt todėl nė nesusimąstęs sėdau paskui Kiešą mašinos.

Dar nė neišvažiavus iš centro pasijutau apsinėšęs. Atrodė, nuo paauglystės nemačiau naktinių gatvių. Pro šalį lėkė pavežėjai, atvežėjai ir tokie kaip mes – vežami: nuo taško ligi taško, nuo kazino ligi klubo, nuo bankomato ligi taško, paryčiui į namus, savus ar svetimus, vis tiek šūdas. Ačiū Dievui, ligi aušros, kuri išsklaidys nuopolių slepiančią tamsumą, liko dar ilgos valandos. Sustojome prie pervažos: raudona lempa silpnai apšvietė nebaigtų statybų laukus, kuriuos pravažiuojant pasukom į kolektyvinius sodus. Vartai visai surūdiję, užtat plentas lygus kaip pakilimo takas. Nenustebau, kad nesustoję pravažiuojom paskolinius namus ir robotų nukarpytas pievutes: kiešos taksistui komandavo važiuoti šunkeliu, o tada ligi galo, va čia, prie nenutinkuoto plytinio namo, kurio langai švietė kaip diskoteka. Pažadėję tuojau sugrižt, kiešos nubėgo į kiemą. Taksistas įjungė muziką, kad nesigirdėtų iš lauko ateinančių šūksnių ir kalbų, o pats įsi-patogino sėdynėje. Būčiau užsnūdęs, bet netikėtai išbudino griežtas taksisto balsas: *Tai kada jie sugriš, man reikia į miestą*. Išgirdęs, kad jų nepažįstu, taksistas atsiduso ir telefone susirado užsakovo numerį. Per ragelį girdėdamas rėkiantį Kiešą, triukšmą, muziką, žvengimą, netikėtai pasijutau vienišas. Ir visai ne dėl to, kad buvau jų paliktas prikvėpintoje mašinoje: šiame naktiniame pasaulyje, kur net taksistas išmanė nerašytas taisykles, pasidariau visiškai svetimas netikėlis – iš mūsų ekipažo man vienam tai buvo nuotykis, vertas jaudinančio

reportažo, o šitai keistai liudijo, kad mano paties pasaulis nevertas nė bėgančios eilutės.

Kiešos sugrižo jau apsinešę. Sumokėjo taksistui grynaisiais ir, kaip kompensaciją už pralaukas, pasiūlė kartu parūkyt – tas sutiko. Sutarė važiuoti prie molo. Jeigu būtų klausę manęs, būčiau sakęs vežti namo. Nors gal ir nebūčiau: spoksojau pro langą į pramonines pamiškes, tamsius daugiabučius, ištuštėjusias gatves – tokią valandą miega net telefoniniai žadintuvai, o aš spraudžiausi tarp svetimų kandžiukų, kad gaučiau parūkyti žolės. Padorių linksmybių smagumas seniausiai dingęs, matyt, pasiliko prie bankomato – kaip apgauta mylimoji, patikėjusi pažadais, kad vieną dieną liausiuosi. Rytoj atsibusiu žinodamas, kad ir vėl prisirūkiu. Ir vėl nepasirodysiu darbe. Ir vėl šitas pragaras. Jaučiausi apgailėtinas ir purvinas kaip surūdiję uosto kranai.

Išlipome aklinau tamsioje pajūrio aikštelėje, tik vienas pasiliko mašinoje sukti kasiako. Taksistui ėmus siūlyti cigaretes, paėmiau ir aš – nors seniai nerūkiu, bet dabar jaučiausi ištrūkęs iš kasdienybės. O gal tik norėjau patirti kuo gilesnį nuopuolį. Šiaip ne taip vėjyje prisidegę, kiešos ėmė aptarinėti plytiniame name išgirstą naujieną: kažkas šiąnakt išlošė tris tūkstančius. Tris tūkstančius, seni, ir jau ne pirmą kartą, seni, ne ne, seni, praeitą kartą pasiėmė keturis, keturi tūkstančiai, seni, tu pagalvok. Visi nutilo. Susigūžę skaičiavo, kiek sultingų savaičių ištemptų su tokia suma. Kažkas pasakė, kad savaitę pagyventų kaip oligarchas, kiti juokėsi. O aš tyliai galvojau, kad su tokia suma ištempčiau keletą mėnesių – tiek nuobodus mano gyvenimas.

Už nugaros trinktelėjusios durys privertė nupurtyti pelenus. Spragtelėjo žiebtuvėlis ir aitriai pakvipo žole. Kai kasiakas pagaliau atkeliavo ligi manęs, susijaudinęs išsigandau, kad netyčia išmesiu. Įtraukiau keletą stiprių dūmų ir perleidau taksistui. Kurį laiką jutau vien kartumą,

bet kitą sekundę galva ir krūtinė stipriai nutirpsta, jaučiausi pavirtęs tamsa, išnykęs, užtat viską supratęs giliausia prasme: ten pušys linguoja nakties danguje, vėjas slysta

per pylimus, užlieja aikštelę šaltomis bangomis. Aplink nepažįstami stovi ratu, juodi kaip benamio dantys: kosėja, krenkščia, dūsta, žvengia, kalbasi. Kaip jiems pavyksta kalbėti? Ir dar taip rišliai. Turbūt jie silpniau prisirūkę arba pripratę, gali valdytis. O aš noriu nieko nesakęs nuslinkti į mišką ir jų niekada nebesutikti. Uch... Reikia nurimt, pasidaviau žolės įsiūbavimui. Juk tai tik žolė, tai tik jūros ošimas. Ką ten sakei? Karas? Ką? A, jie kažko klausia.

– Ką ten sakei apie karą?

– Apie karą? Nieko nesakiau apie karą.

– Sakei, prasideda karas. Juk sakė?

– Sakė, sakė.

– Eikit, jis sakė – kariuomenė gatves uždarys, – prabyla Kieša.

Jis mane užstoja – gerai.

– Gatves uždarys?

O čia kalba taksistas.

– Taip šitas sakė. Kad kariškiai gatves uždarys.

– Ką, Klaipėdoj?

– Taip supratau.

– Eik tu, nesąmonės.

– Tikrai uždarys, – pagaliau įstengiu prabilti. – Sakė, ribos eismą centre ir palei uostą. Karas, bet ne pas mus, pas rusus.

Jų galvos nususka, pučia ugnį ir kalbas tarpusavy, vėl galiu nert į save.

Oi, rūkyti tai ne dviračiu važiuoti – jei nepraktikuoji, šitas dviratis gali pradėti minti tave, greitai kaip technuškė, kurią ką tik įjungė taksistas, tranki kaip penktadienis, tiršta kaip plotas bute, nepaleidžianti kaip laižiakas ir metanti staigiai lyg pro balkoną į kiemą, kas ten toks grįžo kartu su draugeliais, uch, sudaužė man galvą, kuo aš kal-tas, Dieve Dieve, Dieve Dieve.

Ištrūkęs iš taksisto radijo įsiklausau: jie vis dar apkalba karą. Pagavęs pokalbio giją sakau, kad Rusijoj perversmas, neaišku, kuo baigsis, kad gali paliesti ir mus. O prie ko čia mūsiškiai, klausia kažkas, kam reikia blokuoti gatves? Atsakau, kad gali būt provokacijų, kariškiai nori visus mus apsaugot – šie žodžiai nuskamba jautriai ir kiešos pajaučia esmę. Seni, pagalvok, juk tikrai: mes stovim, rūkom, gyvenam svajonių gyvenimus, o kariškiai ruošiasi mirti už mus. Tu pagalvok: kariškiai žūtų už mus. Va dabar, seni, ruošiasi, o mes stovim prirūkę. Eik tu na... Kieša sako, kad eitų kariaut, aišku, jeigu tokius priimtų. Visi nusižvengia, o mane jo abejonė nustebina: kodėl turėtų jų nepriimt? Jie turi gudrumo, reikalingo išlikti. Anksčiau už kitus susirinktų negyvėlių daiktus, anksčiau už kitus pajustų, su kuo gali remtis pečiais. Jie geba užuosti naivumą, nugręžti kvailius ir nelįsti prie tų, kas drąsūs tikrovėj. Priešmumblekiniai žmonės. Skambina vienas kitam, kai nori ką nors pasakyt, o gavę žinutę – pažiūri ir neatsako, palikdami rašinėtoją graužtis. Kodėl turėtų tokių nepriimti? Turbūt ir jiems karas atrodo tolimas, kaip kalnas su lietuviu karvedžio pavarde, ir nors jie neskaitė vadovėlių ir knygų, suvokė, jog kalnas yra, kalnas stovi, tad galima rasti būdų įlipti.

Brendame smėliu į kopas. Tikiuosi pamatyti bangas, bet atsiveria vien tik šniokščiančios tamsumos: nei žvaigždžių, nei bangų, stoviu veidu į vėją, o tas kabinasi į plaukus iš visų jėgų, iš tolių, kur keltai pavirsta mažytėmis švieselėmis. Jaučiu tokią gyvą nostalgiją, stiprų troškimą pasidalint artumu. Garsiai prabylu pasakot, kaip kadaise patekau į audrą. Pasakoju stovėjęs kapitono tiltely ir stebėjęs, kaip horizontas banguoja. Pasakoju, pasakoju, bet pasakęs mintinai išmoktą palyginimą, atseit, per audrą laive jauties kaip ant banglentės, ūmai pajuntu į pilvą nuslystant nusivylimą – jie manęs nesiklauso. Jie žioviauja,

dairosi, rūko. Jie ne mano draugai. Nutylu nebaigęs istorijos, niekas šito nepastebi. Sako, važiuojam namo.

Paryčiui taksistas išlaipina visus prie mano namų. Prašvitus stovim kieme po skalbinių virvėmis; į galvą ateina, kad tokiu laiku, prieš septynias, kaimynai gali pažvelgti pro langą ir išvysti mane su kiešų gauja. Bet čia pat ir pračina: koks skirtumas. Kieša klausinėja, su kuo gyvenu, ar turiu kompą, ką žaidžiu. Suprantu, kad nori užeit pas mane, nori pratęst malonumą. Galėčiau net vyno pasiūlyti, jiems ir tai būtų nuotykis. Bet nė nesiruošiu vestis jų į namus. Sakau, kad eisiu išgerti kavos ir varysiu į darbą. Jie nepatenkinti suniurna. Vienas provokuojamai sako, kad esu šauniasias miesto darbuotojas – prirūkęs ar gatavas, į darbą vis tiek ateinu. Jie pyksta ne ant manęs, jie pyksta ant kažko abstraktesnio. Ant paryčiaus prabundančio beprasmybės dievo. Senas mūsų pažįstamas. Kieša. Buvo smagu tave pamatyti, ačiū už vaišes. Nueidamas girdžiu nusivylusių apkalbas. Koks skirtumas. Raktais kabinuosi į nušiurusias laiptinės sienas, smėlėtas žengiu į koridorijų. Į prišnerkštą vonią, į išsinuomotą lovą, į nescalbtus svetimus patalus. Bet vis dar jaučiu, kad į nuobodų nutrintą gyvenimą nesugrįžau. Man dar liko gardus prisirūkymo miegas.

Atsibudau patamsiuose. Griebiau nuo grindų telefoną, bet ne, Stasas neskambino: turbūt nė nesitikėjo šiandieną mane išvysti redakcijoje. Galėčiau jį nustebinti pasirodymas, dar tik pusė dviejų, bet žinojau šiandien išėsiąs nebent į balkoną. Oras pritvinkęs drėgėmės, slegiamas sunkių debesų, bet nei lietaus, nei vėjo. Negirdėt ir šiai valandai būdingo miesto gaudesio, pypsėjimų, cypsėjimų, stabdžių, uosto trenksmų. Užtat gatvėje skardžiai kaukšėjo vienišo praivio